

מסכת ערכין

פרק הכל מעריכין

נאמר בפרשת בחוקותי:

”איש כי יפליא נדר, בערכך נפשות לה’.

והיה ערכך הזכר מבן עשרים שנה ועד בן ששים שנה, והיה ערכך חמשים שקל כסף בשקל הקדש”.

הנודר להביא להקדש את ”דמי האדם” הרי זה נדר⁽²⁾ רגיל של דמים להקדש. ואילו המתחייב את ”ערכו”, הרי הוא מתחייב מדין ”מעריך” לפי הכללים המיוחדים האמורים בפרשת ערכין.

מתניתין:

שתי צורות יש למי שנודר דמים להקדש בשווי של אדם.

האחת, להתחייב להקדש בנדר את דמיו של האדם כפי שהוא שווה להמכר בשוק בתור עבד [עברי⁽¹⁾ או כנעני, וכפי שיתבאר].

השנית, להתחייב את ”ערכו” של אדם, לפי הערך שקצבה לו התורה בפרשת ערכין.

א. **הכל** — מעריכין, שמחייבים את עצמם ב-א ערך אדם פלוני כפי המבואר בפרשת ערכין, כל אדם לפי ערכו, בהתאם לשנותיו.

והכל — נעריכין, שכל אדם יש לו ”ערך” ויכול לחייב את עצמו בערכו האמור בתורה, או שאדם אחר מתחייב בערכו ואומר ערך

התשלומים באים להשלים את ההפסד, אלא הוא דין מחודש של תשלומים שחידשה התורה [וכלשונו של הרמב”ם שזה קנס], ומכל מקום סובר רש”י שמעריכין בעבד עברי דווקא. וצריך לומר, שסברת רש”י היא, כיון שישראל אינו יכול להמכר לעבד כנעני, הוא מופקע מלהעריכו כעבד כנעני. ולכן, הוא הדין בנודר דמי עלי, שלדעת רש”י יעריכוהו לפי מחיר עבד עברי.

2. כך היא הפשטות, שזה נדר דמים רגיל לבדק הבית, ורק קובע את סכום ההתחייבות לפי מחירו של אדם פלוני.

אך הגר”ז הוכיח מדעת הרמב”ם לא כך, שכתב [פ”א מערכין ה”ג]: הגוסס אין לו דמים

1. החובל בחבירו ומזיקו, שמים את הנזק כאילו הוא עבד שנמכר בשוק, כמה היה שווה קודם וכמה כעת. ונחלקו רש”י והרא”ש. דעת רש”י שההערכה היא כאילו נמכר לעבד עברי. ודעת הרא”ש שמעריכים כאילו נמכר לעבד כנעני. וכתב בקצות החושן [ת”כ א] שכמו כן יחלקו לגבי נודר דמי אדם, ששמין אותו כעבד, אם זה כעבד עברי או כעבד כנעני.

והגר”ז רצה לומר, שכל סברת רש”י היא רק בנוזיקין, שהרי ישראל ראוי להמכר רק לעבד עברי ולא לעבד כנעני, ואם כן, מה שהזיקו נמדד לפי מחיר עבד עברי. אבל הנודר דמים, גם רש”י יודה שמעריכים בעבד כנעני.

אך חזר בו מזה, כי גם בחבלת אדם אין